

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра теорії культури і філософії науки
Комітет Діля Вікторівна, доктор філософських наук, доцент, доцент
кафедри теорії культури і філософії наук.

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Програму схвалено на засіданні кафедри теорії культури і філософії науки
філософського факультету
Протокол від “ 14 ” червня 2023 р. № 11
Завідувач кафедри теорії культури і філософії наук

Декан філософського факультету
Іван КАРПЕНКО

“ 19 ” 06. 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програму погоджено методичною комісією філософського факультету
Протокол від “ 14 ” червня 2023 р. № 11

РЕЛІГІЄЗНАВСТВО І СУЧАСНА КУЛЬТУРА

(назва навчальної дисципліни)

Голова методичної комісії філософського факультету

рівень вищої освіти перший (бакалавр)

галузь знань

спеціальність

освітньо-професійна програма

вид дисципліни за вибором

факультет міжфакультетська дисципліна

Сергія ГОЛІКОВ
Голова комісії

2023 / 2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету комп'ютерних наук
Протокол від " 16 " червня 2023 року №6

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Компанієць Лілія Вікторівна, доктор філософських наук, доцент, доцент кафедри теорії культури і філософії наук.

Програму схвалено на засіданні кафедри теорії культури і філософії науки філософського факультету
Протокол від " 14 " червня 2023 р. № 11

Завідувач кафедри теорії культури і філософії науки

(підпис) Дмитрій ПЕТРЕНКО
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією філософського факультету
Протокол від " 14 " червня 2023 р. № 10

Голова методичної комісії філософського факультету

(підпис) Сергій ГОЛКОВ
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Релігієзнавство і сучасна культура» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки

Бакалавра

(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

міжфакультетський курс

1. Опис навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є вивчення релігійних культур. Це має надати системне уявлення про культурно-релігійні процеси у світовому масштабі, поглибити ідею компаративного співставлення різних релігій. Разом з іншими дисциплінами гуманітарного циклу курс «Релігієзнавство» сприяє розширенню уявлень студентів про навколишній світ, його цінності, проблеми та роль людини у світі. Запропоновані знання з історії релігій, становлення та розвитку релігійної думки у світі та в Україні допоможуть студенту краще орієнтуватися у різноманітних проявах релігійного у суспільстві, осмислити релігію як складне духовне утворення, як ірраціональну складову духовності людини та як можливий засіб самопізнання, самовизначення людини у світі.

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є

ознайомлення студентів з феноменом релігії у різноманітності його проявів від найдавніших часів до сьогодення, формування свідомої, мислячої особистості з розширеним світоглядом, сенсожиттєвими орієнтирами, “стійкої” до різних проявів сект тоталітарного напрямку у сучасному соціокультурному просторі, розвиток загальногуманітарної, особливо філософської культури мислення не тільки стосовно релігії, але й до інших явищ духовної культури.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни є

висвітлення релігійної проблематики, ознайомлення студентів з існуючими підходами щодо осмислення релігійних явищ у сучасному світі, різноманітними формами релігій, їх історією.

1.3. Кількість кредитів – 3

1.4. Загальна кількість годин - 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни

Нормативна / за вибором

Денна форма навчання

Заочна (дистанційна) форма навчання

Рік підготовки

2-3-й	-й
Семестр	
3-й (5-ий)	-й
Лекції	
32 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
0 год.	год.
Лабораторні заняття	
0 год.	год.
Самостійна робота	
58 год.	год.
Індивідуальні завдання (0 год.)	
Разом 90 год.	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

знання сутнісних характеристик, етапів генези, теоретичного та концептуального поля релігійних вчень та традицій;

оволодіти понятійним апаратом різних духовних культур;

вміти аналізувати світоглядні моделі людства використовуючи сучасні методологічні підходи;

орієнтуватися в релігійному просторі сучасного світу та в Україні;

знати історичні та сучасні форми релігій, новітні релігійні течії, новітні тенденції розвитку світової релігієзнавчої думки.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1 Академічне релігієзнавство як сфера гуманітарного знання. Сучасні підходи та напрями осмислення феномену віри.

Тема 1.

Релігієзнавча пропедевтика.

Об'єкт і предмет сучасного релігієзнавства. Актуальність релігієзнавчої проблематики в сучасному світі. Проблемне поле релігієзнавчого знання: наукові підходи, виміри та ідеї. Дисциплінарна структура і особливості релігієзнавства. Проблема розуміння феномену віри. Культура і релігія. Ціль і задачі курсу.

Тема 2.

Феномен віри та його сутність

Загальна характеристика феномену релігії та його сутність. Головні компоненти релігії (віра, віровчення, релігійний культ). Понятійно-категоріальний апарат у релігійній культурі: поняття «духовність», «релігія», «містика», «віра», «духовний простір культури». Структура духовного простору культури. Особливості розвитку Західної та Східної гілки релігійної культури. Езотеричний та екзотеричний виміри розвитку історії релігій, філософсько-релігійних вчень, містичних течій. Релігійний досвід: його атрибути, місце і роль у релігійній культурі. Типологія та географія релігій. Функції релігії.

Тема 3.

Первісні релігійні вірування

Проблема визначення “мінімуму” релігії в науковому дискурсі. Проблема виникнення релігії: теологічна, філософсько-релігійна, філософсько-містична та релігієзнавча думка. Первісне богопізнання: час та умови виникнення. Загальні особливості первісного міфологічного світосприйняття і культури. Доісторичні культури та їх форми (материнсько-родовий, патріархальний, культ нащадків і т. ін.). Ініціація в язичестві: філософсько-культурологічний сенс. Типологія форм первісних вірувань: чуттєво-надчуттєві (фетишизм, тотемізм, анімізм, первісна магія), демоністичні. Первісні вірування, міфологія, світогляд: проблема співвідношення. Релігійні уявлення та вірування стародавніх слов'ян.

Тема 4.

Релігії Стародавнього Сходу

Теологія Стародавнього Єгипту. Загальні риси світогляду стародавніх єгиптян. Повсякденні (народні) та сакральні (жрецькі) уявлення про світ, людину та світоустрій. Еволюція релігійних ідей та вірувань Стародавнього Сходу. Головні риси Єгипетської релігії. Релігійна реформа Ехнатона. Солярна теологія, первісні культури, уявлення про потойбічне. Роль магії в культурах Стародавнього Сходу. Доля людської душі та ідея воскресіння в контексті Єгипетської релігії. Особливості виникнення та формування релігії Месопотамії. Релігії Стародавнього Ірану (Зороастризм, Мітраїзм, Маніхейство).

Тема 5.

Антична релігійна картина світу

Загальна характеристика містичного світовідчуття епохи. Циклічна картина світу: «ритми Вселенського буття». Релігійні феномени стародавніх часів (ятроманти, духовний досвід та ін.). Великі та малі Елевзінські містерії: сакральні уявлення посвячених. Культурно-історичні модифікації ідеї реінкарнації»: античність. Великі Посвячені: Орфей та Піфагор. Платон як фундатор релігійних ідей наступних віків, релігійних течій, традицій. Містична картина світу Платона. Проблема іморталізації у текстах філософа (міф про воїна Ера). Гностична традиція (Валентин, велентиніани, Василид та ін.). Гностичний манускрипт «Pistis Sophia» як форма спасіння.

Тема 6.

Іудаїзм

Передумови виникнення іудейської релігійної традиції. Два вектори осмислення історії виникнення та формування іудаїзму: «зовнішня» та «внутрішня» (Е. Шюре). Специфіка іудаїзму як національної релігії євреїв. Священна іудейська тріада: Бог, Тора. Ізраїль. Доктрина іудаїзму: джерела, ідеї, зміст. Есхатологія. Танах і Талмуд. Обряди та свята (Шабат, Пейсах, Шейот та ін.). Кабала. Іудаїзм у сучасному світі.

Розділ 2. Світові релігії. Релігія у сучасному світі

Тема 7.

Релігії Індії (Індуїзм)

Особливості світогляду та ретроспективний огляд релігійних традицій Індії. Передумови виникнення Індуїзму. Особливості та головні етапи розвитку ведичної релігії (Веди, боги). Брахманізм: характерні риси та ключові ідеї (карма, колесо сансари, мокша та ін.). Реформа брахманізму та її суть. Культова практика, ритуали та обряди індуїзму. Національні та світові релігії Індії. Сучасний індуїзм. Вішнуїзм. Шиваїзм. Кришнаїзм. Джайнізм. Сикхізм.

Тема 8.

Буддизм

Історія виникнення та віровчення буддизму. Образ Будди. Чотири «благородні» істини: дукха, самудая, ніродха, магга. Ідеї буддизму: колесо сансари та нірвана. Медитація у буддизмі. Течії та напрямки у буддизмі: хінаяна, махаяна, ваджраяна. Ламаїзм. Дзен-буддизм у сучасному світі.

Тема 9.

Раннє християнство та його еволюція

Іудаїзм як ідейний виток християнства. Раннє християнство. Головні ідеї християнства. Поширення та становлення християнства. Християнство як офіційна релігія Римської імперії. Церковний розкол: Схід – Захід. Ідея Бога. Старий Заповіт (Ветхий Адам). Іс. Христос як Новий Адам. Есхатологія і сотеріологія християнства. Богословська модель світу: історична ретроспектива.

Тема 10.

Православ'я

Православні церкви (канонічні, автокефальні, автономні та ін.). Доктрина. Віровчення: витоки та суть. Історичне формування культів православних святих. Сім таїнств православ'я. Ритуали: свята, обряди. Особливості церковної організації (церква, духовенство, чернецтво).

Тема 11.

Католицизм

Головні риси, особливості віровчення та культу. Ритуал. Історія виникнення. Соціальна доктрина католицизму. Система організації та інститути: папство. Греко-католицизм.

Тема 12.

Протестантизм

Історія виникнення протестантизму. Реформація та контрреформація. Особливості віровчення, культу та організації. Ранній протестантизм: англіканство, лютеранство, кальвінізм (реформаторство). Пізній протестантизм: баптизм, адвентизм, п'ятидесятники, Свідки Ієгови.

Тема 13.

Іслам

Історія виникнення ісламу. Мухаммад – засновник арабського монотеїзму – ісламу. Основні постулати проповіді Мухаммада. Основи та витоки віровчення (Коран. Сунна). Розповсюдження мусульманської релігії. Коран. 5 “стовпів” ісламу. Ритуал: свята і обряди. Основні напрямки ісламу: сунізм та шіїзм. Суфізм.

Тема 14.

Релігійно-філософські погляди епохи Нового часу.

Християнсько-теософські погляди Я. Б'юме і Е. Сведенборга. Релігійні ідеї: філософська думка Дж. Бруно, Р. Декарт, Г. В. Ф. Лейбніца. Філософська концепція Г. В. Ф. Лейбніца про безліч форм «одиниць свідомості» (монад), що наповнюють універсум та представляють собою епіцентр життя, кожна з яких у процесі актуалізації життєвого принципу (втілення) розгортається або знаходиться у стані згортання (в умовах вмирання тіла), тобто стягується до свого епіцентру руху. Світоглядні засади Ф. Ніцше, Д. Юма, А. Шопенгауера, Н. Лоського та ін.

Тема 15

Релігійність як суспільний феномен ХХ- ХХІст.

Наукова та релігійна картина світу: на перетині світоглядів. Теософські моделі світу (О. Блаватська, А. Безант). Теорія трансформізму Тейяр де Шардена, енергетичні теорії (М. Ломоносова, Т. Едісона, В. Вернадського, Н. Тесли, Т. Едісона). Умови виникнення та причини формування нових релігійних течій в Україні і світі. Неохристиянство. Неоіндуїзм: течії та рухи. Необуддизм. Неоязичництво в Україні та поза її межами. Езотеричні об'єднання. Синтетичні релігії та їх догмати.

Тема 16

“Свобода совісті” у релігійному контексті

Свобода совісті як суспільний феномен. Суть поняття “свобода совісті” та його зміст. Зміст категорій: “свобода релігії”, “свобода церкви”, “свобода в релігії”. Толерантність або політика не насильства. Держава як гарант свободи совісті. Державна політика щодо релігійного життя в Україні.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Академічне релігієзнавство як сфера гуманітарного знання. Сучасні підходи та напрями осмислення релігійних феноменів												
Тема 1. Релігієзнавча пропедевтика	8	2				6						
Тема 2. Феномен віри та його сутність	8	2				6						
Тема 3. Первісні релігійні вірування	8	2				6						
Тема 4. Релігії Стародавнього Сходу	8	2				6						
Тема 5. Антична релігійна картина світу	8	2				6						
Тема 6. Іудаїзм	8	2				6						
Разом за розділом 1	48	12				36						
Розділ 2. Світові релігії. Релігія у сучасному світі: виміри осмислення												

**4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять
НЕ ЗАПЛАНОВАНО**

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Релігієзнавча пропедевтика Протестантська філософія у сучасному світі (реферат)	6
2	Тема 2. Феномен віри та його сутність (реферат).	6
3	Первісні релігійні вірування (реферат).	6
4	Релігії Стародавнього Сходу (реферат).	6
5	Антична релігійна картина світу (обговорення).	6
6	. Іудаїзм (доповідь, обговорення).	6
7	Релігії Індії (Індуїзм) (реферат).	2
8	Будизм (обговорення).	2
9	Раннє християнство та його еволюція (обговорення)	2
10	Православ'я (обговорення).	2
11	Католицизм (реферат).	2
12	Протестантизм (обговорення).	2
13	Іслам	2
14	Історія релігійних ідей: релігійно-філософські погляди епохи Нового часу.	2
15	Релігійність як суспільний феномен XX- XXI ст.	3
16	Проблема “Свобода совісті” у релігійному контексті	3
	Разом	58

6. не передбачається

Тематика додаткових самостійних робіт на вибір

(реферат – контроль 5 год. самост. роботи):

1. Межі і риси релігієзнавства.
2. Філософсько-герменевтичне осмислення поняття “релігія”.
3. Міфологія та релігія.
4. Релігія та атеїзм в сучасному світі.
5. Проблема суті і природи релігії.
6. Типологія релігій.
7. Внутрішня і зовнішня структура релігії.
8. Особливості релігійної віри.
9. Проблема походження релігії в історії релігієзнавчої думки.
10. Еволюція первісних релігійних вірувань.
11. Типологія первісних вірувань.
12. Надприродне в структурі релігійної свідомості.
13. Історія виникнення етнічних релігій.
14. Етнічні, народні та національні релігії: порівняльний аналіз.
15. Релігії Стародавнього Ірану.
16. Різновиди історичних форм релігії.
17. Міфи Давньої Індії.
18. Релігії Індії: джайнізм.
19. Витоки індуїзму.
20. Особливості сучасного індуїзму.
21. Обряди та ритуали Стародавньої Індії.
22. Конфуціанство.
23. Міфологія Китаю
24. Лао-цзи та даосизм.
25. Класичний синтоїзм як національна релігія Японії
26. Буддизм: історія віровчення та культу.
27. Сучасні течії буддизму та їх особливості.
28. Дзен-буддизм у сучасному світі.
29. Техніки медитації буддизму.
30. Образ Будди у класичному буддизмі.
31. Особливості віровчення та культу іудаїзму.
32. Іудаїзм у сучасному світі.
33. Догмати іудаїзму.
34. Історія виникнення та становлення християнства.
35. Ідейні джерела християнства.
36. Вчення про гріхопадіння.
37. Суть християнської ідеї спасіння.
38. Еволюція православної філософії.
39. Основи православного віровчення.
40. Культ святих у православ'ї.
41. Православ'я в сучасній Україні.
42. Сучасні течії та напрямки католицизму.
43. Історія виникнення та специфіка віровчення католицизму.
44. Греко-католицизм: історія виникнення.
45. Протестантизм: доктрина, ритуал, організація.
46. Основні етапи еволюції протестантизму.
47. Протестантська філософія у сучасному світі.
48. Основні напрямки розвитку протестантської філософії.
49. Особливості ісламу як світової релігії.
50. Історія виникнення ісламу.
51. Основи мусульманського віровчення.

52. Основні напрямки в ісламі.
53. Релігійні течії ХХ століття.
54. Умови та причини виникнення нових релігій.
55. Синтетичні релігії та їх догмати.
56. Особливості тоталітарних сект.
57. Особливості світських релігій.
58. Суспільний статус релігії: ціннісний вимір.
59. Релігія і суспільство.
60. Роль релігії в змінах суспільного життя.
61. Державні гарантії свободи віровизнань в сучасній Україні.
62. Свобода совісті: зміст та структура.
63. Стратегії сучасної політики щодо релігії та Церкви.
64. Свобода буття релігії: індивідуальний вимір.
65. Толерантність як філософсько-світоглядна проблема.
66. Взаємовплив релігії і політики: функціональний вимір.
67. Теократична ідея походження влади: історичний контекст.
68. Держава і церква: основні типи відносин.
69. Державно-церковні відносини в сучасному соціокультурному просторі України.

7. Методи контролю

Поточний контроль

- Оцінка знань студентів за контрольними програмними питаннями поточної та попередніх тем.
- Оцінка за виконання самостійних завдань
- Експрес-тестування за ключовими аспектами тем курсу.
- Поточний контроль (за результатами самостійної роботи)

Підсумковий контроль (залік)

Перевірка розуміння студентами теоретичного та практичного програмного матеріалу в цілому, здатність творчо використовувати накопиченні знання та вміння.

Підсумковий залік після 2 розділу.

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання											Залік	Сума			
Розділ 1						Розділ 2							Контроль-на робота	Реферат	Разом
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11					
1	1	2	2	2	2	1	1	2	2	2					
Т 12		Т 13		Т 14		Т 15			Т 16						
2		2		2		2			2						
28											-	12	40	60	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою (дворівнева система оцінювання)
	для заліку
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

9. Рекомендована література

Базова

Підручники:

1. *Академічне релігієзнавство: Підручник / За ред. А. Колодного. – К.: Світ Знань, 2000.*
2. *Калінін Ю.А., Лубський В.І. Релігієзнавство. – К., 1998.*
3. *Калінін Ю.А., Харьковщенко Є.А. Релігієзнавство.– К., 1995.*

Джерела:

1. *Біблія.*
1. *Єленський В. Державно-церковні взаємини на Україні (1917-1990). – К., 1991.*
2. *Історія релігій в Україні: Навчальний посібник / За ред. А.М. Колодного і П.Л. Яроцького.– К., 1999.*
3. *Історія релігії в Україні. В 2-х т.– К., 1996-1997.*
4. *Панков Г.Д. Релігієзнавство. Комплекс навчально-методичних матеріалів для студентів філософського факультету. – Х., 2003.*
5. *Панченко П. Релігійні конфесії в Україні. – К., 1983.*
6. *Релігієзнавство: предмет, структура, методологія. – К., 1996.*
7. *Релігійна свобода: природа, правові і державні гарантії. – К., 1999.*
8. *Соловійов В. Види класифікації новітніх релігійних рухів // Українське релігієзнавство. – 2000. – № 14. – С. 78-88.*
9. *Стратегії розвитку України: теорія і практика /За ред. Васюка О.С. – К., 2002.*

10. *Колодний А.* Релігійні процеси в Україні: реалії сьогодення // Релігія і церква в контексті реалій сьогодення. – К., 1995.
11. *Павлов М.П., Мезенцев К., Любимцева О.* Географія релігій. –К. 1998.
12. *Релігійна* свобода: природа, правові і державні гарантії. – К., 1999.
13. *Стародавній Схід* /За ред. В.В. Струве. – К.: Рад школа, 1952.
14. *Стратегії* розвитку України: теорія і практика /За ред. Васюка О.С. – К., 2002.
15. *Шуба О.В.* Релігія в етнонаціональному розвитку України (політологічний аналіз). – К., 1999.
16. *Юркевич П.* Вибране. – К., 1993

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Матеріали з філософії
philosophy.com.ua
2. Internet Encyclopedia of Philosophy
www.iep.utm.edu/
3. Stanford Encyclopedia of Philosophy.
plato.stanford.edu/
4. The University of Iowa Libraries' guide to Cultural studies resources.
<http://www.lib.uiowa.edu/>

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

1. Компаниец Л.В. Идея реинкарнации в мировой культуре:
Монография. – К. : УАР, 2014. – 254 с.

МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

1. Академічне релігієзнавство / [за наук. ред. А. Н. Колодного]. – К. : Світ Знань, 2000. – 862 с.
2. Компанієць Л. В. Етимологічна реконструкція поняття «реінкарнація» / Л. В. Компанієць // Бюлетень Української Асоціації релігієзнавців і Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г.С.Сковороди НАН України. Українське релігієзнавство. – 2013. – № 67. – С. 105–114.
3. Kompaniets L. Geflimmer Der Reinkarnationsidee im Spiegel Der Alten Kulturen / L. Kompaniets // Wyższa szkoła integracji europejskiej Kielecka wyższa szkoła ekonomiczno-prawnicza. Filozofia – Prawo – Kultura. Szczecin – 2013. – P. 6–18.
4. Компанієць Л. В. «Колообіги» ідеї реінкарнації у вимірах Платонівських умоспоглядань / Л. В. Компанієць // Бюлетень Української Асоціації релігієзнавців і Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України. Українське релігієзнавство. – 2013. – № 68. – С. 29–42.
5. Kompaniets L. «Eternal» soul apparel or travels to «subtle bodies» / L. Kompaniets // Europäische Fachhochschule / European applied sciences. – 2013. – № 12. Section 9. Religious studies. – P. 71–76.
6. Kompaniets L. Mystic-Philosophical Horizons the Idea of Reincarnation in Texts H. Blavatsky / L. Kompaniets // Austrian Journal of Humanities and Social Sciences Scientific journal. – 2014. – № 1 (January-February). Volume 2. – P. 9–19.
7. Компанієць Л. В. В океані божественних інкарнацій, або «кола» еволюції А. Безант / Л. В. Компанієць // Бюлетень Української Асоціації релігієзнавців і Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України. Українське релігієзнавство. – 2014. – № 69. – С. 131–144.
8. Компанієць Л. В. Історичні нитки ідеї реінкарнації / Л. В. Компанієць // Бюлетень Української Асоціації релігієзнавців і Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України. Українське релігієзнавство. – 2014. – № 71–72. – С. 120–126.
9. Сведенборг Е. Духовне життя : Вибране / Е. Сведенборг. – Львів : СПОЛОМ, 2006. – 80 с.
10. Сведенборг Е. Про Останній (страшний) Суд: Тлумачення на пророцтві / Е. Сведенборг. – Львів : СПОЛОМ, 2007. – 56 с.
11. Сведенборг Е. Про небеса, про світ духів і про пекло / Е. Сведенборг. – К. : Україна, 1993. – 336 с.
12. Словник іншомовних слів / [уклад. С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута]. – К. : Наукова думка, 2000. – 680 с.
13. Словник біблійного богослов'я / [за ред. Ксав'є Леон-Дюфура, Жана Люпласі та ін.]. – Львів: Вид-во Отців Василіян «Місіонер», 1996. – 934 с.
14. Стародубцева Л. В. Пам'ять і забуття в історії ідей: мнемонічна герменевтика культури: Автореф. дис. д-ра філос. наук : 09.00.04 / Л. В. Стародубцева. – Х., 2004. – 36 с.
15. Сучасний словник іншомовних слів / [уклали О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк]. – К. : Довіра, 2006. – 789 с.
16. Тлумачний словник української мови / За ред. В. С. Калашника. – Х. : Прапор, 2005. – 992 с.
17. Українець Л. В. Віки життя: проблема демаркації / Л. В. Українець // Наукові записки Харківського університету Повітряних Сил. Серія: Соціальна філософія, психологія. – Х. : ХУ ПС, 2005. – Вип. 2 (23). – С. 151–158.

18. Філософський енциклопедичний словник / [укл. Є. К. Бистрицький, М. О. Булатов, А. Т. Ішмуратов, П. Ф. Йолон, Г. П. Ковадло, А. М. Колодний та ін.]. – К. : Абрис, 2002. – 742 с.
19. Шевченко В. М. Словник-дослідник з релігієзнавства / В. М. Шевченко. – К. : Наукова думка, 2004. – 560 с.
20. Штейнер Р. Порогъ духовнаго міра Афористическія разсужденія / Р. Штейнеръ. – М. : Изд-во «Духовное знаніе», 1917. – 110 с.
21. Штейнеръ Рудольфъ. Посвященіе и мистеріи / Рудольфъ Штейнеръ. – М. : Издательство «Духовное знаніе», 1918. – 46 с.
22. Штейнер Р. Теософія и соціальный вопросъ / Р. Штейнер. – М. : Изд-во «Духовное знаніе», 1917. – 53 с.
23. Етимологічний словник української мови. В семи томах / [укл. Р. В. Болдирев, В. Т. Коломієць, А. П. Критенко та ін.]. – Київ. : Наукова думка, 1982. – Т. 1. – А-Г. – 631 с.
24. Addison J. Life Beyond Death in the Beliefs of Mankind / James Thayer Addison. – Boston: Houghton Mifflin Company, 1932. – 309 p.
25. Albrecht M. Reincarnation: A Christian Appraisal / Mark Albrecht - Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press, 1982. – 126 p.
26. Albrecht M. Reincarnation: A Christian Critique of a New Age Doctrine / Mark Albrecht. – Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press, 1987. – 139 p.
27. Algeo J. Reincarnation Explored / John Algeo. – Wheaton, Illinois: Theosophical Pub. House, 1987. – 151 p.
28. Alger W. The Destiny of the Soul: A Critical History of the Doctrine of A Future Life. 1878. 2 volumes / William Rounseville Alger, Ezra Abbot. – New York: Greenwood Press, 1968. – [771] – 1008 p.
29. Almeder R. Death and Personal Survival : The Evidence for Life After Death. / Robert Almeder. – Lanham, Maryland : Rowman & Littlefield Publishers, 1992. – 304 p.
30. Anderson J. The Evidence of Immortality / Jerome A. Anderson. – Toronto: The Blavatsky Institute, 1928. – 148 p.
31. Arundale F. The Idea of Rebirth: Including a Translation of an Essay on Reincarnation by Karl Heckel / Francesca Arundale – London: Kegan Paul, Trench, Trubner, & Co., 1890. – 156 p. – [Электронный ресурс] Режим доступа: <http://www.ebookoninternet.com/749610/idea-rebirth-including-translation-essay-reincarnation-karl-heckel-1890-francesca-arundale.html>
32. Atwater P. Coming Back to Life : The After Effects of the Near Death Experience / P.M.H. Atwater - New York: Dodd, Mead, 1988. – 243 p.
33. Bache C. Lifecycles: Reincarnation and the Web of Life / Christopher M. Bache New York: Paragon House, 1990. – 237 p.
34. Ballard J. The Art of Living : Based on the Edgar Cayce Readings / Juliet Brooke Ballard. Virginia Beach, Virginia : A.R.E. Press, 1982. – 252 p.
35. Banerjee H.N. Americans Who Have Been Reincarnated / H.N. Banerjee. – New York : Macmillan Publishing Co., Inc., 1980. – 196 p.
36. Bardens D. Mysterious Worlds: A Personal Investigation of the Weird, the Uncanny, and the Unexplained / D. Bardens. – New York : Cowles Book Company, Inc., 1970. – 239 p.
37. Becker C. Paranormal Experience and the Survival of Death / Carl B. Becker. – Albany: State University of New York Press, 1993. – 268 p.
38. Berger A. Reincarnation: Fact or Fable? / Arthur S. Berger and Joyce Berger. – Northampton, England: Aquarian, 1991. – 272 p.
39. Besant A. The Necessity for Reincarnation. London. Theosophical Publishing Society, 1904. – p. 28.
40. Besant A. The Ancient Wisdom: An Outline of Theosophical Teaching 1897 / A. Besant, A. Wood – Adyar Madras, India: Theosophical Publishing House, 1972 – 458 p.

41. Blavatsky H. The Secret Doctrine: The Synthesis of Science, Religion and Philosophy. 3 vols. / H.P. Blavatsky. – The Theosophical Publishing House, 1971. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.sacred-texts.com/the/sd/>
42. Bradley D. Psychic Phenomena: Revelations and Experiences / Dorothy Bomar Bradley, Robert A. Bradley. – West Nyack, New York : Parker Publishing Co., 1967. – 207 p.
43. Cerminara G. Many Mansions / G. Cerminara. – New York : William Morrow & Company, Inc., 1950. – 304 p.
44. Chidester D. Patterns of Transcendence : Religion, Death, and Dying / David Chidester. – Belmont, California : Wadsworth, 1990. – 363 p.
45. Cooper I. Theosophy Simplified. 6th ed. / Irving S. Cooper - Wheaton, Illinois: The Theosophical Press, 1955. – 115 p.
46. Frieling R. Christianity and Reincarnation / Rudolf Frieling [Trans.Germ. Rudolf and Margaret Koehler] : Floris Books, 1977. – 144 p.
47. Hall M. Research on Reincarnation / Manly P. Hall. – Los. Angeles : Philosophical Research Society, 1964. – 46 p.
48. Stevenson I. The pioneer of reincarnation Research / Ian Stevenson [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.doctorshangout.com/forum/topics/dr-ian-stevenson-the-pioneer>
49. Stevenson I. American children who claim to remember previous lives / Ian Stevenson. – Journal of Nervous and Mental Disease. – 17(1). – 1983. – P.742–748.
50. Stevenson I. Phobias in children who claim to remember previous lives / Ian Stevenson. – Journal of Scientific Exploration. – 1990. – P. 243–254.
51. Stevenson I. A new look at maternal impressions: An analysis of 50 published cases and reports of two recent examples lives / Ian Stevenson. – Journal of Scientific Exploration. – 6. – 1992. – P. 353–373.
52. LeGoc M.J. The Doctrine Of Rebirth And Dr. – Wentz / M. J. LeGoc. – A Public Lecture Delivered Under Auspices of the Catholic Union Of Ceylon. : “Messenger” Press, 1921. – 38 p.
53. Lewis H.D. The Self and Immortality (Philosophy of religion series) / Hywel David Lewis. – Palgrave Macmillan, 1973. – 236 p.
54. Lewis J.R. Encyclopedia of Afterlife Beliefs and Phenomenon / James R. Lewis. – Detroit: Gale Research, 1994. – 420 p.
55. Liverziani F. Reincarnation and its Phenomena: Who or What Becomes Reincarnated / Filippo Liverziani – Regency Press (London & New York) Ltd, 1989. – 176 p.
56. Luntz C. The Challenge of Reincarnation / Charles E. Luntz – St. Louis, Missouri: Charles E. Luntz Publications, 1957. – 154 p.
57. MacGregor G. Reincarnation in Christianity: A New Vision of the Role of rebirth in Christian Thought / Geddes MacGregor. – Quest Books, 1990. – 200 p.
58. Newton M. Journey of Souls: Case Studies of Life Between Lives / Michael Newton. – Llewellyn Publications, 1994. – 278 p.
59. TenDam H. Exploring Reincarnation: The Classic Guide to the Evidence for Past-Life Experiences / Hans TenDam. – Random House UK, 2003. – 448 p.
60. Weiss B. Same Soul, Many Bodies: Discover the Healing Power of Future Lives Through Progression Therapy / Brian L. Weiss – Free Press, 2004. – 240 p.

Самостійна робота студентів

Теми та питання, що потребують самостійного опрацювання

Протестантська філософія у сучасному світі
Основні напрямки розвитку протестантської філософії
Релігії Сходу
Трансформації релігійних ідей XX-XXI ст.
Особливості світських релігій
Феномен тоталітарних сект
Синтетичні релігії та їх догмати
Умови та причини виникнення нових релігій
Релігійні течії XX століття
Основні напрямки в ісламі
Основи мусульманського віровчення у працях мислителів епохи Середньовіччя
Іслам та його течії у сучасному світі

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ УСПІШНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ УСПІШНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ З КУРСУ «Релігієзнавство і сучасна культура»

№	Форми навчальної діяльності	Кількість балів	Термін	Примітки
1	Відвідування лекцій, експрес-тестування за ключовими аспектами тем курсу на лекціях	3	постійно	До 28 балів протягом семестру
2	Відвідування семінарських занять	-		
3	Участь у семінарських заняттях	-		
4	Самостійна робота (реферати)	12		
	Підсумковий контроль (залікова робота)	60		
	В С Ь О Г О	100		
	Додаткові бали (бонуси): Участь в конференціях, круглих столах Виступ на конференції за наявності друкованої програми Публікація тез доповіді або наукової статті			

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ.

1. Відвідування лекцій:

- 3 бали:** студент відвідав 90 - 100 % лекційних занять;
- 2 бали:** студент відвідав 66 - 89 % лекційних занять;
- 1,5 бали:** студент відвідав 41 – 65 % лекційних занять;
- 1 бал:** студент відвідав 21 - 40% лекційних занять;
- 0,5 балів:** студент відвідав 1- 20 % лекційних занять;
- 0 балів:** студент не відвідував лекційні заняття

2. Відвідування семінарських занять:

Не заплановано

3. Участь у семінарських заняттях:

Не заплановано

Студент допускається до підсумкового семестрового контролю, якщо він набере за результатами поточного контролю не менше 35 балів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.

Підсумкова залікова робота складається з двох питань, які мають на меті перевірити рівень знань студентів з дисципліни «Релігієзнавство і сучасна культура».

Відповіді студента на кожне питання максимально оцінюється **30 балами**.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

30 – 26 балів:

- студент продемонстрував глибоке знання змісту залікового питання, вільне оперування релігієзнавчими та філософськими категоріями, провів глибокий філософсько-культурологічний аналіз означеної проблеми;
- глибоко і всебічно висвітлені знання з історії релігійної культури, розкрив основні положення та всебічно висвітлив релігійні вчення певного історичного етапу;
- відповідь повністю репрезентує певну філософсько-релігієзнавчу проблему, опираючись на вітчизняну та іноземну фахову літературу;
- здійснено аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики, представлено самостійне та обґрунтоване бачення її сутності як творче переосмислення набутих знань;
- відповідь побудована лаконічно, чітко, логічно та послідовно з формулюванням власних висновків;
- відповідь містить співставлення різних сучасних підходів до вирішення певної проблеми, критичний їх аналіз;
- відповідь написана грамотно та демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.

25– 20 балів:

- студент продемонстрував знання змісту питання, оперування основними релігієзнавчими та філософськими категоріями, аргументовано виклав означену проблему;
- в цілому висвітлено знання з історії релігійних вчень, розкрита їх специфіка та особливості виникнення та формування, основних положень теоретичних першоджерел та рекомендованої літератури, проте допущені незначні помилки та окремі неточності у формулюваннях;

- відповідь репрезентує певну філософсько-релігійну проблему, але тема розкрита не повністю, посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу не є достатніми;
- здійснено аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики, представлено самостійне бачення її сутності;
- відповідь побудована лаконічно та послідовно, проте допущені певні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки не завжди обґрунтовані;
- відповідь містить співставлення різних підходів до вирішення певної проблеми;
- відповідь написана грамотно з використанням фахової (релігієзнавчої) лексики.

19– 15 балів:

- студент продемонстрував певне знання змісту екзаменаційного питання, виклавши основні положення означеної проблеми;
- висвітлені знання з історії релігії, вчень, основних положень теоретичних першоджерел та рекомендованої літератури є фрагментарними та не завжди точними;
- відповідь побудована навколо певної філософсько-релігієзнавчої проблеми, але посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу майже відсутні;
- здійснено поверхневий аналіз щодо означеної проблематики;
- відповідь є недостатньо послідовною, допущені певні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні;
- відповідь, в цілому, написана грамотно.

14-10 балів:

- студент продемонстрував роздуми з екзаменаційного питання, відсутність знань основних філософських категорій;
- відповідь містить певні уявлення з історії релігій, вчень, основних положень теоретичних першоджерел та рекомендованої літератури;
- посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу відсутні;
- відсутній аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики;
- відповідь є фрагментарною, допущені значні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні;
- відповідь написана з помилками.

9– 1 балів:

- студент продемонстрував відсутність знань з підсумкових питань;
- відповідь містить певні уявлення з історії релігій, основних положень теоретичних першоджерел та рекомендованої літератури;
- посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу відсутні;
- відсутній аналіз означеної теми, проблематики;

- відповідь є фрагментарною, відсутні логіка викладу матеріалу та власні висновки;
- відповідь написана з багатьма помилками.

0 балів: відповідь відсутня

**КОМПЛЕКТИ КОНТРОЛЬНИХ ЗАВДАНЬ З
НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН, ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ
БІЛЕТИ АБО КОМПЛЕКТ КОНТРОЛЬНИХ
ЗАВДАНЬ ДЛЯ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ**

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПИСЬМОВОГО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.

Контрольні питання для заліку:

1. Об'єкт і предмет сучасного релігієзнавства.
2. Дисциплінарна структура і особливості релігієзнавства.
3. Релігієзнавство на межі тисячоліть.
4. Загальна характеристика феномену «духовність, релігія, культура» та його сутність.
5. Понятійно-категоріальний апарат релігійної культури.
6. Типологія та географія релігій.
7. Функції релігії.
8. Вірування стародавніх слов'ян.
9. Первісні релігійні вірування.
10. Типологія форм первісних вірувань: чуттєво-надчуттєві (фетишизм, тотемізм, анімізм, первісна магія), демоністичні.
11. Етнічні релігії та їх різновиди.
12. Релігії Стародавнього Сходу. Загальні риси еволюції релігійних вірувань Стародавнього Сходу.
13. Стародавній Єгипет: складення первісних культів, уявлення про потойбічне. Роль магії в культурах Стародавнього Сходу.
14. Релігії Стародавнього Ірану (Зороастризм, Мітраїзм, Маніхейство).
15. Особливості виникнення і розвитку індуїзму.
16. Головні етапи розвитку ведичної релігії: Веди, боги та брахманізм.
17. Витоки релігійної традиції Китаю. Конфуціанство і даосизм.
18. Історія виникнення та віровчення буддизму. Образ Будди.
19. Чотири «благородні» істини буддизму.
20. Медитація у буддизмі.
21. Дзен-буддизм.
22. Специфіка іудаїзму як національної релігії євреїв.
23. Священна іудейська тріада: Бог, Тора. Ізраїль.
24. Обряди та свята іудаїзму.
25. Ідея Старого та Нового Завіту.
26. Зміст християнської ідеї Бога.
27. Християнська доктрина гріхопадіння.
28. Ісус Христос як Новий Адам.
29. Православ'я. Доктрина: джерела та зміст.
30. Ритуал: свята, таїнства, православний храм, богослужіння.
31. Католицизм. Папство. Специфіка греко-католицизму.
32. Протестантизм. Особливості віровчення культу і організації.
33. Іслам. Діяльність Мухаммеда та виникнення ісламу.
34. Мусульманське віровчення.
35. Сунізм та шиїзм. Суфізм.
36. Новітні релігійні течії сучасності.
37. Умови виникнення та причини формування нових релігійних течій в Україні і світі.
38. Особливості тоталітарних сект.
39. Категорія «свободи» у релігійному контексті.
40. Свобода совісті: зміст та структура.
41. Стратегії сучасної політики щодо релігії та Церкви.
42. Роль релігії у суспільному житті. Суспільна цінність релігії.
43. Різноманітні функції релігії.
44. Соціальна організація релігії. Типи релігійних інституцій.
45. Розкрийте особливості світських релігій.
46. Політологія релігії як галузь релігієзнавства.
47. Особливості і наслідки взаємодії релігії та політики.

48. Теократична ідея походження влади в історичному контексті.
49. Особливості становлення та формування державно-церковних відносин в історії людства.
50. Ідея національної Церкви і національної релігії у сучасному українському суспільстві.
51. Релігійні чинники у суспільно-політичному житті України.
52. Теософські вчення у сучасному світі.
53. Релігійна культура стародавнього Єгипту.
54. Релігійні уявлення епохи Середньовіччя.
55. Світоглядна картина людини епохи Нового часу.
56. Містичні вчення перших християн.
57. Релігійні вчення Відродження.
58. Есхатологічні вчення у сучасному світі.
59. Духовна культура стародавньої Греції.
60. Гностицизм: специфіка та історія.
61. Апокрифічна література: компаративний аналіз.
62. Теологія у сучасному світі.
63. Феномен Великих Посвячених людства.
64. Культурна спадщина О.П. Блаватської.